

Pharmetic Girişimci Eczacılar Derneğinin Değerli Üyeleri, Saygıdeğer Katılımcılar, Değerli Basın Mensupları,

Sizleri şahsım ve TÜSİAD Yönetim Kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

TÜSİAD olarak sağlığı, sosyal kalkınmanın önemli bir bileşeni olarak görüyor, ülkemizdeki sağlık hizmetlerinin mevcut durumunu, sağlık alanında gerçekleştirilen reformları ve politika belgelerindeki hedefleri, bütüncül bir bakış açısıyla ele alıyoruz. Dünyadaki trendleri ve sağlık hizmetlerine yansımalarını da, yakından takip ediyoruz.

Teknolojinin sunduğu, yeni imkanlar ışığında, sağlığın tüm alt sektörleriyle beraber güçlenmesini ve sürdürülebilirliğini önceliklendiriyoruz.

Sağlıklı nesiller yetişmesi, bireylerin yaşam kalitesinin korunması ve toplumların sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşması bakımından, sağlık hizmetlerinin herkes tarafından erişilebilir, yüksek kaliteli ve sürdürülebilir olması kilit bir role sahiptir. Bu amaçla, uzun yıllardır sağlık alanındaki tüm sektör paydaşlarıyla, görüş alışverişi gerçekleştiriyor ve ortak çalışmalar yürütüyoruz.

Sağlık sektörünü bir araya getiren bu önemli etkililikte, siz değerli katılımcılara hitap etme fırsatı verdiği için Yönetim Kurulu Başkanı Şule Dilek YAĞCI TÜYSÜZ nezdinde Pharmetic Girişimci Eczacılar Derneğine teşekkürlerimi sunarım.

Sizin bu toplantı için seçmiş olduğunuz, Sürdürülebilirlik mottosuna uygun olarak ben de bugünkü konuşmamın başlığını “Ülke Ekonomisinin Bugünü ve Geleceği – Ekonomik Sürdürülebilirlik Mümkün mü?” olarak belirledim.

Ekonomik zorluklar, yanı başımızdaki savaşlar, kadın cinayetleri, elleri tüm alanlar arasında, benim en saygı duyduğum, sağlık sektörüne kadar uzanan suç örgütleri gibi, güncel gelişmeler, her gün içimizin kararmasına, hatta içimizin kan ağlamasına yol açıyor. Fakat bu iç karartıcı gündemden başımızı kaldırıp, daha iyi, daha müreffeh, daha mutlu, huzurlu bir geleceği bugünden nasıl kurabiliriz sorusuna cevap aramamız gerekiyor.

Bu cevap bilinmezlerle dolu değil. Aslında hiç zor bir cevap da değil. Hak ettiğimiz geleceğe ulaşmak için neleri yapıp, nelerden kaçınmamız gerektiği konusunda, bilim bize yararlanabileceğimiz kapsamlı bir bilgi hazinesi sunuyor.

Değerli konuklar,

Geçenlerde açıklanmış olan, Nobel ödüllerine göz attığımızda, bu bilgi hazinesinin birçok unsurunu görebiliyoruz.

Sizin de bildiğiniz gibi, 1901 yılına dayanan Nobel ödülleri “insanlığa en büyük faydayı sağlayanlara” verilmek üzere tasarlanmıştır. Bu seneki ödüllerde de bunu görüyoruz. Edebiyat ödülünde, insan hayatının kırılğanlığı, Barış Ödülü'nde, nükleer silahlardan arınmış bir dünya elde etme çabalarının önemi vurgulanıyor. Kimya alanında, proteinlerin yapısını, tıp alanında, MikroRNA'nın rolünü, fizik alanında, makine öğrenimi, ekonomi alanında ise, toplumsal kurumların önemini gösteren çalışmalar ödülün temelini oluşturuyor.

Bu ödüllerde benim dikkatimi çeken ve burada ele aldığımız konu açısından önemli olduğunu düşündüğüm üç noktayı sizlerle paylaşmak istiyorum.

1. Birincisi bu ödüller disiplinler arası. Birçok alandaki çalışmalarını bir araya getiriyor. Bilimdeki gerçek atılımlar, artık tek bir disiplinin alanı olmaktan çıktı. Bilim, geniş bir bakış açısı ve farklı bakış açılarının birleşimi ile ilerliyor. Yapay zeka da bu disiplinler arası perspektife önemli katkı sağlıyor.
2. İkincisi her gelişme kendinden önce gelen çok sayıda uzmanın çalışmalarına, yani insanlığın ortak bilgi birikimi üzerinde yükseliyor.
3. Üçüncü nokta ise, bazen çok küçük zannettiğimiz bazı olgular, çok büyük etkiler, sonuçlar ortaya koyabiliyor. MikroRNA örneğinde olduğu gibi, temel araştırmada küçük bir buluş farmakolojide büyük bir sonuç üretebiliyor.

Aslında bu üç nokta, sürdürülebilirliğin koşullarını da ortaya koyuyor.

Dünyada gözümüzü nereye çevirsek çevirelim, birbiriyle karşılıklı etkileşim içindeki ögelerden oluşan sistemler görüyoruz. Bu en yalın haliyle insan için de, insanların oluşturdukları topluluklar için de, ekolojik yapılar için de ve her türlü fiziksel sistemler için de geçerli.

Bu karşılıklı etkileşimi yok saymak, bazen iyi niyetle de olsa, bu sistemin ahengini bozmak, bu unsurlardan birini diğerlerinin aleyhine öne çıkartmak yapıyı bozuyor, sürdürülemez hale getiriyor. Ekolojik sistemde de, toplumsal sistemlerde de, ekonomik yapılarda da, bunu görüyoruz.

Bazen bu olumsuz etki ilk anda görülüyor, ortaya çıkması zaman alıyor. Ama etkileşim mekanizmaları, hep çalışıyor ve sonucu belirliyor.

Bazen de, büyük sistem açısından küçük olduğunu düşündüğümüz unsurları önemsemiyoruz. Ama bu küçük unsurlar, çok büyük sonuçlar üretebiliyor.

Dolayısıyla, sürdürülebilirlik için her şeyden önce, bütünü oluşturan parçalar arasındaki karşılıklı etkileşimi, bu etkileşimde küçük olduğu düşünülen unsurların bile önemli olduğunu ve etkilerin hemen ancak zaman içinde ortaya çıkacağını dikkate almamız gerekiyor. Ekonomiye de, topluma da fizik dünyaya da, böyle yaklaşmak durumundayız.

Değerli konuklar,

Bu genel değerlendirmeleri, şimdi izninizle ekonomimizin bugününü ve yarınını düşünerek somutlaştırmaya çalışayım. Bunun için de tekrar Ekonomi Nobel Ödülüne dönelim.

Daron Acemoğlu, Simon Johnson ve James Robinson yıllardan beri, ülkeler arasındaki gelir farklılıkları üzerine çalışıyorlar. Ekonomi biliminin ortaya çıkışı kadar eski olan bu soruya cevap verirken, ödül sahipleri toplumsal kurumların önemine işaret ediyorlar. Büyüme için, elverişli koşulların sağlanması için, toplumsal kurumların kapsayıcı olması gerektiğini vurguluyorlar. Kapsayıcı kurumları oluşturamayan ülkeler, kapana kısıp kalıyorlar, zenginleşemiyorlar. Hukukun üstünlüğünü tesis etmek ve kapsayıcı kurumlar inşa etmek, uzun vadede herkes için faydalı. Nobel web sitesindeki açıklamada kapsayıcı olmayan kurumların, yönetimdekiler için kısa vade için kazanım sağladığı belirtiliyor. Bu durumda ülkeler, yoksul halk kesimleri ile zengin elitler arasında sıkışıp kalıyor ve zenginlik tabana yayılmıyor.

TÜSİAD olarak, ellinci yılımız anısına yayımlamış olduğumuz Geleceği İnşa adlı raporumuzda da günümüzde refahın en önemli belirleyicilerinin

- 1) Nitelikli insan kaynağı
 - 2) Güvenilir ve kapsayıcı kurum ve kurallar ve
 - 3) Bilim, teknoloji ve inovasyon
- olduğunun altını çizmiştik.

Gerçekten de bugünün dünyasına baktığımızda, küresel sistemin içinden geçtiği çoklu tehditler çağında ülkemizin geleceği, ekonomimizin geleceği ile, ekonomimizin geleceği de bu unsurlarla ilişkili.

Değerli konuklar,

Dünya jeopolitiğinde önemli kırılmalar yaşanıyor. Küresel sistem hem ekonomide, hem siyasette ciddi bir basınç altında. Gerek İkinci Dünya Savaşı sonrası düzenin, gerekse Soğuk Savaş sonrasında koşulları değişiyor. Ekonomik işbirliğine konu olması gereken teknolojik dönüşüm, iklim, sağlık, ticaret, yatırım gibi bir çok konu, jeopolitik gerilimlerin parçası haline geldi.

Geçmiş dönemin ekonomik, finansal, askeri ve siyasi krizlerinin üzerine, günümüzde yeni krizler eklendi. Dünyanın demografik kriz, ekolojik kriz, iklim değişikliği, mülteci krizi ve teknolojik değişimin yol açtığı, yaratıcı yıkım süreci ile baş etmesi gerekiyor.

Konuşmamın başında da belirttiğim gibi, bütün bu alanlar birbiriyle ilişkili ve bu gerilimlerin çözülmesi zaman alacak, bugünden yarına olmayacak.

Oluşacak yeni dünya düzenini, belki bugünden öngöremiyoruz. Ama bir şeyi net olarak söyleyebiliriz. Oluşacak düzen ne olursa olsun, bu yeni düzene ayak uydurabilmek için, yapımızı şimdiden gözden geçirmek zorundayız. Bunu yaparken de dayanak noktalarımız;

- 1) Nitelikli insan kaynağı
 - 2) Güvenilir ve kapsayıcı kurum ve kurallar ve
 - 3) Bilim, teknoloji ve inovasyon
- olmalı.

Değerli konuklar,

Yeni dünya düzenine uyumun en önemli unsurunu hiç kuşkusuz eğitim oluşturacak.

- Dünya Ekonomik Forumu'nun “İşlerin Geleceği” raporuna göre, sadece 5 yıl sonra bile, bambaşka mesleklerden ve becerilerden konuşuyor olacağız. Bugün okula başlayan çocukları, mezun olduklarında, bambaşka bir dünya bekleyecek.
- McKinsey'nin tahminlerine göre, 2030 yılına kadar Avrupa'da 160 milyon çalışanın yapay zeka ve dijital beceriler konusunda yeniden eğitilmesi gerekecek. Fen-Teknoloji-Mühendislik-Matematik yani “STEM” ve sağlık alanındaki mesleklere talebin ise %30'a kadar artması bekleniyor.
- OECD'nin İstihdama Bakış 2024 raporu ise, son 10 yılda en hızlı büyümenin yeşil dönüşüm odaklı, yeni işlerde olduğunu gösteriyor.
- Ayrıca yaşanan nüfusla beraber, sağlık başta, pek çok alanda iş ve hizmetlerin de dönüşmesi gerekecek.

Meslekler değişecekse, işe eğitim sistemini bu değişikliklere uygun bireyler yetiştirecek biçimde reforme etmekle başlamak gerekiyor.

2003 yılından itibaren katıldığımız OECD PISA araştırması 15 yaş gençlerin fen, matematik ve okuma becerilerini ölçüyor. İlerleme kaydetsek de, OECD ortalamalarının hala gerisindeyiz. Dünyanın ilk 10 ekonomisinden birisi olacaksak, eğitim sistemimizin kalitesi de, dünyada ilk 10'a girmeli. Bunun için çabalarımızı artırmalıyız.

- Temel eğitimden başlayarak tüm kademelerde çocuklarımıza bilimsel, akılcı ve 21. yüzyıl becerilerine dayanan bir eğitim sunmalıyız.
- Temel becerilerde yetkin, dijital ve teknik becerileri kuvvetli, yabancı dile hâkim ve sosyal yönden gelişmiş gençler yetiştirmeliyiz.
- Gençlerimizin analitik, eleştirel ve disiplinler arası düşünebilmelerini hedeflemeliyiz.
- Eğitim sistemini ezbercilikten uzaklaştırıp meraklı, yaratıcı, girişimci kişiler yetiştirmeye yönlendirmeliyiz.
- Sadece kendi çıkarını düşünen bireyler yerine işbirliğine yatkın, farklılıklara ve doğaya duyarlı olmaları için çalışmalıyız.
- Eğitim ve istihdam arasındaki bağı güçlendirmeliyiz.
- Mesleki eğitimi günün koşullarına ve çağın aranan niteliklerine uygun biçimde dönüştürmeliyiz.
- Üniversite ile iş dünyası arasındaki karşılıklı etkileşimi sağlamalıyız.
- Eğitime ayrılan kaynakları mutlaka artırmalıyız. Tasarruf hedeflerimizi belirlerken en son düşüneceğimiz kalem eğitim olmalı.
- Eğitimde fırsat eşitliğini Cumhuriyetimizin kurulduğu dönemde olduğu gibi, tüm gençlerimize sağlamalıyız.

Böyle bir eğitim; demokratik, laik, hukuk devleti olan Türkiye'yi, ekonomik ve sosyal kalkınma ile küresel rekabet hedeflerine ulaştıracak, en önemli kaldıraç olacaktır.

Unutmayalım ki nitelikli insan kaynağına ulaşmak, dünyada da Türkiye'de de giderek güçleşiyor. Dünyada ciddi bir yetenek açığı var. Nitelikli insan kaynağını çekmek için, küresel rekabet hızlanıyor. Ve biz bu rekabette rakiplerimiz karşısında dezavantajlı konumdayız.

Gençlerimizi giderek artan oranlarda yurt dışına kaptırıyoruz. TÜİK'e göre yükseköğretim mezunlarının beyin göçü oranı geçen sene %2'ye kadar yükseldi.

Biliyorsunuz, Daron Acemoğlu İstanbul'da doğmuş ve üniversiteye kadar burada kalmış birisi. Beyin göçünün en acı örneklerinden.

2015 yılında, DNA onarımına ilişkin çalışmaları nedeniyle, Nobel Kimya Ödülü'ne layık görülmüş olan Aziz Sancar da, yetiştirdiğimiz ama ülkemizde tutamadığımız parlak beyinlerden birisi. Beyin göçünü engellemek, parlak gençlerimizi ülkede tutmak için kurumları güçlendirmek gerekiyor. Gençlerimize hayallerini kendi ülkelerinde gerçekleştirebileceği bir iklim yaratmalıyız.

Öncelikli olarak, hem yargı bağımsızlığını ve tarafsızlığını sağlayacak, hem de yargıda etkinliği ve sürati artıracak kapsamlı bir reforma ihtiyacımız var.

Hukuki öngörülebilirlik ve mevzuat kalitesini artıracak tedbirleri de hayata geçirilmeliyiz.

Kurumlara atama yaparken liyakati artırmalı, fırsat eşitliğini sağlamalıyız.

Kapsayıcı kurumları güçlendirdikçe bunun olumlu etkisini her alanda gözlemlemeye başlayacağız.

Değerli konuklar,

Başta yapay zeka olmak üzere, yeni teknolojilerin dönüştürücü etkilerini artık bizler de kendi yaşamlarımızda deneyimlemeye başladık.

Nasıl ki bundan önceki dalgalarda yaşanan teknolojik dönüşümler ekonomiden siyasete, şirket yönetim yaklaşımından yeni ürünlere, enerji biçimlerinden toplumsal yaşama, eğitim sisteminden küresel dengelere hayatın tüm alanlarını, yeniden düzenlemişse, bu sefer de öyle olacak.

Teknolojik değişim dalgalarına zamanında uyum sağlayamayan ülkeler, maalesef küresel rekabet yarışında geri kalıyorlar. Yeni teknolojileri geliştiren ve hızla uyum sağlayan ülkeler, verimliliklerini artırıyor hem ekonomik olarak ileri gidiyor, hem de küresel sistemde daha güçlü bir konum elde ediyorlar.

Ülkemize baktığımızda ise 2001 sonrası ilk on yıl, Türkiye ekonomisinde ciddi bir verimlilik artışı olmuştu. Bunun tetikleyici faktörü, o dönem yapılan makro reformlarla kurumsal yapılarda elde edilen güçlenme idi. Daha sonraki on yılda, kurumlarımızı güçlendirmeye devam edemedik.

Enflasyonla mücadelede ve diğer makro mikro alanlarda reform yapmakta yetersiz kaldık. Ayrıca, hukuk ve eğitimde geriye bile gittiğimizi söylemek, yanlış olmaz.

Tüm zamanımızı ve entelektüel enerjimizi rasyonel olmayan politikalarla ve onların sonucu ile uğraşmaya harcayarak, büyük vakit kaybettik. Bir kez daha, kur faiz enflasyon sarmalına mahkum olduk. Bunu yaparken global temayı kaçırdık. İhracat süreçlerimiz sekteye uğradı.

Sadece ihracatta değil, sanayide, tarımda, hizmet sektöründe, bir katma değer yaratamama sorunu ortaya çıktı. Yüksek teknoloji ürünlerin toplam ihracat içindeki payı son 15 yılda hemen hemen hiçbir artış göstermeden %3-4 civarına takıldı. *(Vietnam, Kore Örneği)

Bu süreci tersine çevirmek elimizde. Bunun için, öncelikle yukarıda bahsettiğim eğitim anlayışını hayata geçirmeli ve kurumları güçlendirmeliyiz.

İlaveten, ekonomimizi geleceğe taşımak, teknolojik gelişmeyi yakalamak, rekabet gücü yüksek bir küresel aktör olmak için, Ar-Ge yatırımlarını da artırmalıyız.

Yüksek teknoloji üretim ekosistemini geliştirecek, küresel rekabetin dinamiklerini dikkate alan, odaklı Ar-Ge programlarını sürekli bir şekilde güçlendirmeye ihtiyacımız var.

Bu son teknolojik dalganın önemli bir özelliği de çevre ve enerji politikalarında kapsamlı bir değişimi içeriyor olması. Daha önceki teknoloji dalgalarının, karbon esaslı enerji kaynaklarına dayalı yapısının artık sürdürülemez olduğu ortaya çıktı.

Bugün dijital teknolojilere ve yeşil ekonomiye geçiş ikiz dönüşüm olarak adlandırılıyor. Sürdürülebilirlik ve yeşil ekonomi kavramları, stratejik olarak giderek daha kilit bir konuma yerleşiyor.

AB Avrupa Yeşil Mutabakatını hayata geçiriyor. Birleşik Krallık, Çin, ABD, Japonya gibi ülkelerde yeşil dönüşümü merkeze alan inisiyatifler var. Dünyada birçok ülke, ekonomilerini sürdürülebilirlik doğrultusunda yeniden şekillendiriyor.

Bizim de bu değişime ayak uydurmamız ve sektörlerimizi sürdürülebilirlik doğrultusunda geliştirmemiz lazım. Unutmayalım ki, yeşil dönüşüm ve dijital dönüşüm iç içe geçen alanlar. Bir başka ifadeyle, sürdürülebilirlik dijital teknolojileri de etkin bir şekilde kullanmamızı, dijital dönüşümü başarmamızı gerektiriyor.

Yeşil dönüşümün bir ayağını da fosil yakıtlara bağımlılığın azaltılması oluşturuyor. Yeni dönemde hem enerji verimliliğinin artması, hem de yenilenebilir kaynaklara ağırlık verilmesi kaçınılmaz olacak. Bizler de evlerimizden, iş yerlerimize, tüm ekonomik yapımızı bu doğrultuda dönüştürmeliyiz.

Değerli konuklar,

TÜSİAD olarak, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ekonomik büyüme, toplumsal kalkınma ve demokrasimizin temel taşlarından biri olduğunu, her fırsatta vurguluyoruz. Kadınların ve erkeklerin hayatın her alanına eşit katılımını savunuyor; eşit haklara, fırsatlara ve sorumluluklara sahip olması gerektiğinin altını kararlılıkla çiziyoruz. Uzun yıllardır bu konuda kapsamlı araştırmalar ve projeler yürütmekteyiz.

Ülkemizde hepimizin canını çok yakan ciddi bir konumuz var; kadın cinayetleri. 15 gün önce bir konuşmamda dile getirmek için sayıları kontrol ettiğimde 2024 yılı içinde, cinayete kurban giden kadın sayısı 292 idi, bugün tekrar baktığımda 323 olmuştu.¹ Neredeyse 15 gün içinde 31 kadın. Kadına yönelik şiddet bir insan hakları suçu ve toplumsal cinsiyet eşitliğini engellemekle kalmıyor, bu eşitsizlikten de besleniyor. Şiddetle mücadelede zafiyet algısı faileri cesaretlendirir. Cezasızlık kültürü pekişir.. Şiddetin her türüyle taviz vermeksizin mücadele etmemiz gerekiyor. Elimizdeki en güçlü yasal düzenleme olan 6284 sayılı “Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu”nu tam anlamıyla uygulamalıyız. Koruyucu, önleyici ve caydırıcı politikalar içeren İstanbul Sözleşmesi’nin şiddetle mücadelede halen en geçerli uluslararası dayanak olduğunu da hatırlamalıyız.

TÜSİAD olarak iş dünyasının da ev içi, kamusal alan, ya da iş yeri ayrımı yapmaksızın, kurumsal mekanizmalarını harekete geçirerek mücadele etmesi gerektiğine inanıyoruz. 2015 yılından itibaren Sabancı Üniversitesi, Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu ve Sabancı Vakfı işbirliği ile yürütülen “İş Dünyası Aile İçi Şiddete Karşı” projesine destek oluyoruz. Projeye şimdiye kadar dahil olan 127 şirketin yanında, aramıza her sene katılan yeni şirketlerle daha da güçleniyoruz.

Kadınların her alanda güçlenmesi gerektiğini her platformda tekrarlıyoruz. Birçok toplumsal meselede olduğu gibi, yönetimde kadın oranının artırılması konusunda da iş dünyasının kurumsal mekanizmalarıyla harekete geçmesinin dönüştürücü gücüne inanıyoruz. Mart ayında düzenlediğimiz etkinlikle, üyelerimizden başlayarak tüm iş dünyasını yönetimde kadın temsiline artırılması için harekete geçmeye ve verilerini açıklamaya davet ettik. Başta halka açık şirketler olmak üzere, tüm şirketlerin yönetim kurullarındaki kadın üye oranını 2 yıl içinde %25 ve 5 yıl içerisinde en az %33 oranına taşınması için çağrıda bulunduk. İşbirlikleriyle konunun takipçisi olacağız.

Değerli konuklar,

Konuşmamın başında vurguladığım gibi, bugün atacağımız adımların bütün olumlu sonuçlarını hemen yarın görmeyebiliriz. Ama unutmayalım ki, geleceğimizi bugün atacağımız adımlar şekillendirecek. Bu

¹ <https://anitsayac.com/> ve <https://kadincinayetlerinidurduracagiz.net/>

PHARMETİC GİRİŞİMCİ ECZACILAR DERNEĞİ “GELECEĞİN E HALİ” TOPLANTISI KONUŞMASI
ORHAN TURAN - TÜSİAD YÖNETİM KURULU BAŞKANI
24 Ekim 2024

adımlar birbiri ile etkileşim içerisinde, kartopu misali, büyüyerek ve diğerlerinin etkisini büyüterek bizi daha iyi bir geleceğe taşıyacak.

Bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken, beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor, verimli bir toplantı diliyorum.